

מסכת עבודה זרה

הקדמת המאירי

אמר מנחם בן שלמה לבית מאיר י"א, זאת המסכתא ר"ל מסכת עבודה זרה אמנם היא מסדר נזיקין, והורגלנו בלמודה אחר מסכת שבועות לסבה אשר הזכרנו בפתחת זה החבור, והיא כוללת חמשה פרקים, וסדרם לפי שטתנו א. לפני אידיהן, ב. אין מעמידין, ג. כל הצלמים, ד. ר' ישמעאל, ה. השוכר את הפועל.

וענין המסכתא כלו אמנם הוא סובב לבאר עניני ע"ז וההתרחק מעובדיה בקצת דברים, תחייב הרחקתם אחת משתי סבות, הראשונה שלא להתערב בהם ושלא ללכת בדרכיהם עד שנשמר מעשות כמעשיהם כמו שידוע בטעמי מקצת מצות התורה, והשנית שלא להיותנו סבה לעבודתם או לקיום מחשבתם באמונת עבודת האלילים כמו שיתבאר בפרטים, ועל זה הצד יחלקו עניני המסכתא לארבעה חלקים, **הראשון** באיסור משא ומתן שלנו עמהם בשום מקח וממכר, מהם בזמן ידוע, ומהם לעולם, וקצת דברים שאסור לנו להתעסק בהם עמהם, **השני** בדברים שלהם האסורים לנו הן איסור גמור אף בהנאה הן באכילה לבד, ואת שהם אסורים לנו עד שיעשו בהם אי זה תקון, והתקון הראוי לעשות בהם, **השלישי** בענין הצלמים והצורות והפרצופים העשויים לעבודת האלילים וגופי העבודות הזרות על אי זה צד נאסרו, **הרביעי** בענין איסור יין נסך בפרט.

החלק הראשון יתבאר בפרק ראשון ובתחלת פרק שני, **החלק השני** יתבאר בפרק שני, **החלק השלישי** יתבאר בפרק שלישי ובקצת פרק רביעי, **החלק הרביעי** יתבאר בקצת פרק רביעי ובפרק חמישי וקצת חלקים ממנו בפרק שני.

זהו יסוד המסכתא דרך כלל, אלא שבאו בה קצת ענינים על ידי גלגול כענין סוגיית התלמוד על הדרך שקדם כמו שיתבאר.

והפרק הראשון ממנה יסוד הכונה לבאר בו ענין איסור משא ומתן שלנו עמהם, ורבו יסוב על **שלשה** ענינים, **הראשון** לבאר במה שמשאו ומתנו אסור בזמן ידוע ומותר בזמן אחר איזהו זמן איסורו, **והשני** לבאר מה שמשאו ומתנו אסור לעולם, **והשלישי** לבאר הודעת ימי חגי האמות הקדומות אשר היו בזמן רבותינו ע"ה לעובדי אלילים ואשר עליהם חברה לה זאת המסכתא.

זהו שרש הפרק דרך כלל, אלא שיתגלגלו בו דברים שלא מן הכונה כמו שיתבאר.

הרב משה לייטר, בשולי גליוני

חייא מדרכו היה להחליף אותיות אחה"ע והחליפן גם רב, כהלל שאמר בלשון רבו "אין" במקום "הין".

ורבי שהיה מדקדק בלשונו טובא הקפיד על רבי חייא על שלא דקדק לבטא את האותיות כהוגן והביא את הקפדתו לידי ביטוי בקראו לו לרבי חייא: "עייא" במקום "חייא". וכן קרא לו גם בר קפרא לרבי חייא על שלא דקדק בהברת האותיות אחה"ע כהוגן וכינהו "עייא" במקום "חייא", ובר קפרא הרי מליצתו העברית היתה מהוללה בישראל עד שהיה "מזבן מלה בדנרי".

[ב.] רב ושמואל חד תני אידיהן וחד תני עידיהן.

ולא נתחווור כאן מאן תני אידיהן ומאן תני עידיהן אבל בתלמוד דמערבא תנינא בהדיא: "רב אמר עידיהן ושמואל אמר אידיהן".

וכן "איבעיא להו כדי גמיה או כדי גמיעה וכו' גראינין או גרעינין וכו' אוממות או עוממות, מאמצין או מעמצין", "רב אמר יאותו ושמואל אמר יעותו וכו' רב אמר מאברין ושמואל אמר מעברין".

ואמרתני לשער השערה הקרובה לאמת שרב בתור תלמידו של רבי חייא דודו הוא ששינה משום "שחייב אדם לומר בלשון רבו" ורבי